

Uitspraak van het EHRM de opmaat naar een vaccinatieplicht?

Op 8 april 2021 heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens geoordeeld dat een in Tsjechië geldende algemene vaccinatieplicht voor kinderen niet in strijd is met artikel 8 van het EVRM. De media berichtte al snel dat deze uitspraak ruimte biedt voor een verplichte coronaprik. In deze bijdrage kunt u lezen wat het Hof heeft overwogen.

Uitspraak van het EHRM de opmaat naar een vaccinatieplicht?

Op 8 april 2021 heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens geoordeeld dat een in Tsjechië geldende algemene vaccinatieplicht voor kinderen niet in strijd is met artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden. In de media werd al snel bericht dat deze uitspraak ruimte biedt voor een verplichte coronaprik.

In Tsjechië geldt een algemene vaccinatieplicht voor kinderen tegen negen kinderziektes. De vaccinatie kan niet fysiek worden afgedwongen. Kinderen kunnen dus niet tegen de wil van hun ouders in worden gevaccineerd. Wel riskeren ouders die hun kinderen weigeren te laten vaccineren een boete. Ook kan niet-gevaccineerde kinderen de toegang tot de kinderopvang, peuterspeelzalen of kleuterscholen worden geweigerd. De uitspraak van het Hof ziet op zes klagers. Een daarvan was beboet, de kinderen van de andere klagers was de toegang tot de kleuterschool geweigerd, in alle gevallen wegens het niet voldoen aan de vaccinatieplicht.

In de uitspraak van 8 april 2021 (Vavříčka e.a. t. Tsjechië, nr. 47621/13) spreekt de Grote Kamer van het Hof voor het eerst een oordeel uit over een vaccinatieplicht voor kinderen. Volgens vaste jurisprudentie geldt een verplichte vaccinatie als een niet-vrijwillige medische ingreep. Dit is in strijd met het in artikel 8 van het EVRM verankerde recht op privéleven, dat ook het recht op lichamelijke integriteit omvat. Hoewel hier geen sprake was van verplichte vaccinatie, is volgens het Hof vanwege de gevolgen van niet-naleving van de vaccinatieplicht niettemin sprake van een inmenging op het recht op privéleven.

Gerechtvaardigde inmenging?

Op grond van artikel 8, tweede lid, van het EVRM is een inmenging toegestaan, indien 1) deze bij wet is voorzien, 2) een legitiem doel dient en 3) in een democratische samenleving noodzakelijk is. Aan de eerste eis, zijnde een wettelijke grondslag, wordt in dit geval voldaan.

Ter zake van de tweede eis geldt dat de Tsjechische overheid met de vaccinatieplicht bescherming beoogt te bieden tegen ziekten die een gevaar voor de gezondheid kunnen opleveren. Die bescherming ziet zowel op degene die ingeënt is als op degene die niet kan worden ingeënt en als gevolg daarvan voor bescherming afhankelijk is van een hoge vaccinatiegraad. Volgens het Hof corresponderen deze doelen met de in artikel 8, tweede lid, van het EVRM genoemde legitieme doelen van de bescherming van de gezondheid en de bescherming van de rechten van vrijheden van anderen.

Noodzakelijke maatregel?

Bij de derde eis gaat het er om of sprake is van een dringende maatschappelijke behoefte en of de beperking proportioneel is in verhouding tot het doel dat ermee wordt gediend. Volgens vaste jurisprudentie hebben lidstaten op het terrein van de gezondheidszorg een '*margin of appreciation*'. Volgens het Hof is er zonder meer consensus over het belang van vaccinatie van kinderen en het bereiken van een hoge vaccinatiegraad, maar is er geen consensus over de wijze waarop lidstaten een hoge vaccinatiegraad kunnen bereiken en behouden. Het beleid van lidstaten varieert tussen volledige vrijwilligheid en een vaccinatieplicht. Tegen deze achtergrond meent het Hof dat in het geval van een vaccinatieplicht vorenbedoelde '*margin should be a wide one*'.

Het Hof overweegt verder dat de Tsjechische overheid met de vaccinatieplicht – die uitdrukkelijk wordt onderschreven door medische instanties – in wezen invulling heeft gegeven aan de dringende maatschappelijke behoefte om individuen en de volksgezondheid te beschermen tegen de betreffende ziektes en om de neerdalende vaccinatiegraad onder kinderen tegen te gaan.

Volgens het Hof moeten lidstaten het belang van kinderen voorop stellen en moet het doel zijn dat ieder kind beschermd is tegen ernstige ziektes, ofwel door vaccinatie dan wel door groepsimmunitet. Nu dit doel met de vaccinatieplicht wordt nagestreefd, berust het volgens het Hof op *'relevant and sufficient reasons'*.

Proportionele maatregel?

In het kader van de proportionaliteitstoetsing wijst het Hof in algemene zin erop dat de vaccinatieplicht ziet op veilige en effectieve inentingen en dat uitzonderingen zijn voorzien ingeval van medische gronden of gewetensbezwaren. Verder geldt dat de vaccinatie niet kan worden afgedwongen. Er kan wel een boete worden opgelegd, maar die kan niet als *'unduly harsh or onerous'* worden beschouwd en ook is rechtsbescherming mogelijk. Specifiek ten aanzien van de beboete klager overweegt het Hof dat de opgelegde boete niet *'excessive'* was. Over de kinderen van de andere klagers overweegt het Hof dat zij weliswaar beperkt werden in hun persoonlijke ontwikkeling door hen niet toe te laten tot de kleuterschool, maar dat dit opwoog tegen het belang om andere kinderen te beschermen. Daarbij ging het hier om een tijdelijke beperking, want na het bereiken van de leerplichtige leeftijd zouden de kinderen niet meer de toegang tot school mogen worden geweigerd louter omdat zij niet gevaccineerd zijn.

Conclusie

Al het voorgaande brengt het Hof tot de conclusie dat geen sprake is van strijd met artikel 8 van het EVRM. In de media werd al snel bericht dat deze uitspraak ruimte biedt voor een verplichte coronaprik. Die suggestie lijkt het Hof zelf te hebben willen vermijden. Het Hof begint zijn overwegingen namelijk met de opmerking dat deze zaak ziet op *'standard and routine vaccination of children against diseases that are well known to medical science'*. Feit is wel dat het Hof een opening biedt om van minder kwetsbare groepen te kunnen vragen om zich te vaccineren om zo kwetsbaren te beschermen.